

יהודה מלמד אותנו לעמוד בניסיון העוני יוסף מלמד אותנו לעמוד בניסיון העושר

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

יוסף עבד שנתעלה למלוכה

אמנם ראוי לדעת כי הן אמת ששני הניסיונות - ניסיון העוני וניסיון העושר קשים מאד, אבל בכל אחד מהם יש שתי דרגות קשות זו מזו, כי אינו דומה ניסיון העוני של אדם שהיה עני כל ימיו, שהוא רגיל מימים ימימה לחיות עני עוני, לניסיון העוני של אדם שהיה תחילה עשיר גדול בלי שום חסר, ופתאום נהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו עד שנהפך לעני מרוד.

וכן אינו דומה ניסיון העושר לאדם שהיה עשיר כל ימיו, וכבר התרגל לחיות חיים מלאים שפע, שאז העשירות איננה מעבירה אותו כל כך על דעתו ועל דעת קונו, לניסיון העושר של עני ואביון שלא היה לו כלום, ובין לילה נתעלה פתאום לעשירות גדולה, שאז יש סכנה גדולה כי העשירות שלא היה רגיל אליה תעביר אותו על דעתו ועל דעת קונו.

והנה ניסיון קשה זה של "ניסיון העושר", אדם עני שנתעלה לעשירות, מצינו אצל יוסף הצדיק שהיה תחילה עבד במצרים וישב בבית הסוהר י"ב שנים, והנה בין לילה נתעלה למשנה למלך בכל מצרים, ובכל זאת עמד בקדושתו ככתוב (שמות א ה): "ויוסף היה במצרים", ופירש רש"י: "להודיעך צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו".

בדרך זו מפרש ה"כתב סופר" בפרשתנו על הפסוק (בראשית מה כח):

"רב עוד יוסף בני חי. במדרש (ב"ר צד ד) מה רב כוחו של יוסף, שעברו עליו כל הצרות ועמד בצדקו. צריך להבין הלא לא ראה אותו בעת צרה רק בגדולה, הוה ליה לומר שיש לו גדולה כל כך, וישמן ולא בעט ועומד בצדקו.

נראה לי כי בוודאי ניסיון העושר יותר מניסיון העוני, אבל יותר ויותר הוא ניסיון העושר, במי שהיה עני ומצוה תמיד, ובפתע פתאום יגדל ויתעשר מאוד יגבה לבו, ועבד כי ימלוך ירום לבו מאוד... והנה יוסף מבית האסורים יצא למלוך, ומכל מקום עמד בצדקו, וזה הניסיון היותר גדול, והיינו רב כוחו של יוסף, כי עברו עליו כל הצרות ועכשיו הוא בגדולה ומכל מקום עומד בצדקו".

יהודה מלך שירד מגדולתו

אמנם בעוד שיוסף הצדיק נתנסה בניסיון הקשה של "ניסיון העושר", כאשר נתעלה משיא השפלות של העבדות לשיא הגדלות של המלוכה, הרי שאצל יהודה היה ממש הפוך, כי הוא התנסה בניסיון קשה של "ניסיון העוני", שהרי מתחילה היה מלך על האחים, כמבואר במדרש (ב"ר צב ה) שיוסף הסתכל בגביע ואמר: "יהודה שהוא מלך יושב בראש, ראובן שהוא בכור יושב שני לו וכן כולן". וכן מבואר במדרש (ב"ר צג ב): "כי הנה המלכים זה יהודה ויוסף", ופירש ב"מתנות כהונה": "יהודה מלך באחיו ויוסף מלך במצרים".

מדוע בחר יעקב דוקא ביהודה ולא ביששכר עמוד התורה: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה"

מדרש: "ואת יהודה שלח לפניו, ילמדנו רבינו אימתי מברכין על הנר במוצאי שבת... עד שיאותו לאורו"
יוסף הצדיק עמד בניסיון העושר, כי נתעלה מעבד במצרים בבית הסוהר למשנה למלך על כל מצרים יהודה עמד בניסיון העוני, כי אחיו הורידוהו מגדולתו ושני בניו מתו בחייו, ובכל זאת עמד בקדושתו

בהוצאת האש משתי אבנים, טמונה השגה עמוקה מעין דוגמא של מעלה.

ניסיון העוני וניסיון העושר

כדי לבאר כל זה פתח דברינו יאיר, במה שהאריכו הראשונים והאחרונים, בענין שני הניסיונות שהקב"ה מנסה בהם את האדם, הלא הם ניסיון העוני וניסיון העושר. והנה על ניסיון העושר מצינו אזהרה חמורה בפרשת עקב (דברים ח יא):

"השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך... פן תאכל ושבעת ובתים טובים וזבחים ירבה לך וכל ובקרך וצאנך ויבין וכסף וזהב ירבה לך וכל אשר לך ירבה, ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך המוציאך מארץ מצרים מבית עבדים... ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל".

הרי לנו דברים ברורים כי ריבוי הרכוש עלול להביא את האדם למצב של: "ורם לבבך ושכחת את ה' אלקיך", עד כדי כך שיטעה ח"ו לומר: "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". וכן מצינו מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים לב טו): "וישמן ישרון ויבעט, שמנת עבית כשית, ויטוש אלוך עושהו וינבל צור ישועתו".

וזהו שדרשו בגמרא (ברכות לב.) על הפסוק (דברים א א): "ודי זהב, אמרי דבי רבי ינאי, כך אמר משה לפני הקב"ה, רבונו של עולם בשביל כסף וזהב שהשפעת להם לישראל עד שאמרו די, הוא גרם שעשו את העגל. אמרי דבי רבי ינאי, אין ארי נוהם מתוך קופה של תבן אלא מתוך קופה של בשר".

אך לעומת זה מצינו גם כן כמה קשה הוא ניסיון העוני, כמו ששינו בגמרא (עירובין מא:): כי אחד משלשה דברים המעבירין את האדם על דעתו ועל דעת קונו הוא "דקדוקי עניות". על שני הניסיונות הללו אמר שלמה המלך (משלי ל ח): "ראש ועושר אל תתן לך, התפלל לה' שלא ינסה אותי בניסיון העניות ועשירות, "הטריפני לחם חקי", תן לי פרנסתי ומזוני כדי צרכי.

שלח לפניו. ילמדנו רבינו אימתי מברכין על הנר במוצאי שבת, כך שנו רבותינו אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו... רבי זעירא בר אבהו אמר, מאן שמברכין על הנר במוצאי שבת משיאותו לאורו". וכבר נתייגעו המפרשים לבאר, מהו הקשר בין הברכה על הנר במוצאי שבת, עם מה ששלח יעקב את יהודה: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה".

אדם הראשון מגלה את משתי אבנים שטחן זו בזו

נקדים לבאר מה ששינו בגמרא (פסחים נד:): "במוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור". מאמר זה מובא ביתר אריכות בירושלמי (ברכות פ"ח ה"ה ס:): ובמדרש (ב"ר יא ב), כי פחד גדול נפל על אדם הראשון מהחושך שנתגלה במוצאי שבת, שמא ישכנו הנחש הקדמוני, וכאשר הצליח להוציא את משתי אבנים בירך עליה ברכת "מאורי האש", ומטעם זה גם אנחנו מברכים על האש במוצאי שבת, וכך שנינו שם:

"שליש ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום הראשון, שתיים עשרה בערב שבת ושתיים עשרה בליל שבת ושתיים עשרה בשבת, והיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם ועד סופו... כיון שיצאת שבת התחיל משמש החושך וכו', ונתירא אדם ואמר אלו הוא שכתב בו (בראשית ג טו), הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, שמא בא לנשכני ואמר (תהלים קלט יא) אך חושך ישופני.

אמר רבי לוי, באותו שעה זימן הקב"ה שני רעפין, והקישן זה לזה ויצא מהן האור, הדא הוא דכתיב (שם) ולילה אור בעדני, וביך עליה בורא מאורי האש. שמואל אמר, לפיכך מברכין על האש במוצאי שבתות שהיא תחילת ברייתה".

וצריך להבין כי הן אמת שיש בזה אומנות להוציא את משתי אבנים, אולם הלא ענין זה הוא פעולה גשמית, אם כן איך יוצדק לומר על כך: "נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה", אשר מזה משמע כי

בפרשתנו פרשת ויגש (מו כח): "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה". ופירש רש"י בשם מדרש אגדה: "להורות לפניו, לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה". וצריך ביאור, מה ראה יעקב אבינו על ככה, שמכל בניו ראשי השבטים בחר דוקא ביהודה להתחבר אל יוסף: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה", הלא ענין זה של תורה והוראה שייך יותר ליששכר עמוד התורה וההוראה.

יעקב שלח את יהודה לפייסו על שחשד בו

מצינו על כך חידוש גדול במדרש תנחומא (סימן ט), כי יעקב אבינו שלח את יהודה אל יוסף, כדי לפייסו בכך על מה שחשד בו כל הזמן שהרג את יוסף, והיות שיש עוד חידושים בדברי המדרש הבה נלמד את הדברים במקורם:

"ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף וגו', זה שאמר הכתוב (ישעיה יא יג) וסרה קנאת אפרים, לפי שהיה יעקב אבינו סבור שיהודה הרג את יוסף, בשעה שהביאו לו את הכתונת, שנאמר (בראשית לו לג) ויכירה ויאמר כתונת בני חיה רעה אכלתהו, ואין חיה אלא יהודה שנאמר (שם מט ט) גור אריה יהודה, והיה אומר יעקב ליהודה, אתה הוא שטרפת אותו, לפיכך (שם לו לד) ויקרע יעקב שמלותיו ויקומו כל בניו וכל בנותיו וגו'...

אמר ליה הקב"ה ליהודה, אין לך בנים עד עכשיו, ואין אתה יודע צער בנים, אתה טיגנת [ציערת] את אבין והטעית אותו בטרף טרף יוסף, חייך תישא אשה ותקבור את בניך, ותדע צער בנים, מה כתיב אחריו (שם לח א) ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו, מלמד שנתנדה מאחיו, שבשעה שאמר להם, לכו ונמכרנו, אם אמר להם לכו ונחזירנו היו שומעין לו, לפיכך וירד יהודה וגו' שהורידוהו מגדולתו, וירא שם יהודה וגו', וילדה ער ואונן, וימת ער ואונן

וכל אותן השנים שהיה יוסף חוץ לאביו, היה בלבו של יעקב שיהודה הרגו, מנין אתה למד מבנימו, שכך אמר יהודה ליוסף, כי (בראשית מד לב) עבדך ערב את הנער, כיון שנתן נפשו על בנימו ונתוודע יוסף, נמצא יהודה נקי מכל אותן הדברים, הוה וסרה קנאת אפרים, לכך כתיב ואת יהודה שלח לפניו".

הרי לנו במדרש דברים ברורים, כי אחרי שמסר יהודה את נפשו על בנימין להיות ערב בעדו שיחזירהו חי, ובסופו של דבר נתברר ליעקב שגם יוסף חי: "נמצא יהודה נקי מכל אותן הדברים... לכך כתיב ואת יהודה שלח לפניו". אמנם עדיין צריך ביאור, מה ראה יעקב לפייסו על ידי ששלחו אל יוסף: "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה", אשר ענין זה קשור יותר ליששכר עמוד התורה, הלא ישנן הרבה דרכים איך לפייס את יהודה בדברים הקשורים אליו.

עוד ראוי לבאר מאמר פלא במדרש תנחומא (סימן ו) על פסוק זה: "ואת יהודה

אולם אחרי שמכרו את יוסף למצרים בעצת יהודה הורידוהו אחיו מגדולתו, כמו שכתב בפרשת וישב (בראשית לח א): "ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו", ופירש רש"י: "למה נסמכה פרשה זו לכאן, והפסיק בפרשתו של יוסף, ללמד שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת אביהם, אמרו אתה אמרת למכרו, אלו אמרת להשיבו היינו שומעים לך".

ויותר מזה מצינו במדרש, כי לא רק שהשבטים הורידוהו מגדולתו אלא עוד נידוהו, זאת ועוד ששני בניו מתו בחייו בלי בנים, כמבואר במדרש תנחומא (סימן ט) שהבאנו בתחילת המאמר: "אמר ליה הקב"ה ליהודה... אתה טיגנת [ציערת] את אביך והטעית אותו בטרף טרף יוסף, חייך תישא אשה ותקבור את בניך, ותדע צער בנים, מה כתיב אחריו, ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו, מלמד שנתנדה מאחיו".

יעקב אבינו החזיר ליהודה את כתר המלכות

והנה לא מצינו בשום מקום, כי השבטים עצמם החזירו ליהודה את כתר המלוכה, אלא שיעקב אבינו בשעת פטירתו, כאשר בירך את כל השבטים בירך את יהודה באמרו (בראשית מט ח): "יהודה אתה יודוך אחיך, ידך בעורף אויביך ישתחוו לך בני אביך... לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקתה עמים".

ופירש רש"י: "יהודה אתה יודוך אחיך, לפי שהוכיח את הראשונים בקנטורים, התחיל יהודה לסוג לאחוריו [שלא יוכיחנו על מעשה תמר], וקראו יעקב בדברי רצוי יהודה לא אתה כמותם". ומבואר במדרש (ב"ר צט ז): "יהודה אתה יודוך אחיך, אמר לו הקב"ה, אתה הודית במעשה תמר, יודוך אחיך להיות מלך עליהם". הרי לנו כי יעקב אבינו החזיר את כתר המלכות ליהודה וזרעו רק בשעת פטירתו.

נמצא כי מאז מכירת יוסף ירד יהודה מגדולת מלכותו, עד כדי כך שנידוהו אחיו ושני בניו מתו, אך בכל זאת עמד כסלע איתן מול ניסיון העוני והשפלות, וזכה לקדש שם שמים ברבים כאשר הודה במעשה תמר כשאמר (בראשית לח כו): "צדקה ממני", ומצינו בגמרא (סוטה לו:): "יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא נקרא כולו על שמו של הקב"ה". ופירש רש"י: "שם בן ארבעה אותיות כלול בשמו של יהודה".

וכבר כתב על כך ה"באר מים חיים" (פרשת וישב ד"ה ויהי בעת ההיא): "כי כשם שצמיחת מלוכת יוסף התחיל להיות מהשפלה רבה, בבחינת (תהלים קיז ז) מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביון להושיבי עם נדיבים, כן מלכות בית דוד וירד יהודה תחילה, שהורידוהו אחיו מגדולתו ומלכותו כמאמר חז"ל ומשם יצא למלוך".

והנה כמו שהתנסה יהודה בניסיון הקשה של ניסיון העוני כשהורידוהו אחיו ממלכותו, כן מלכות בית דוד שיצאה מיהודה התנסה בניסיון זה, כי מתחילה מלכו דוד המלך ושלמה בנו על ישראל ביד רמה, אך מדור לדור נחלשה מלכותם עד שבעוונותינו הרבים חרב בית המקדש וגלינו מארצנו, אולם כמו שיעקב אבינו החזיר את המלכות ליהודה, כן עתיד הקב"ה להחזיר את המלכות לבית דוד בביאת מלך המשיח ממלכות בית דוד, כמו שכתוב (ירמיה ל ט): "ועבדו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם".

יעקב בחר ביהודה ויוסף שילמדו דרכם לכל ישראל

מעתה יאיר לנו להבין כוונתו העמוקה של יעקב אבינו: "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה". ופירש רש"י בשם מדרש אגדה : "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה". כי יעקב בחר בשני הקדושים הללו יהודה ויוסף, אשר כל אחד מהם משמש כדוגמה אישית ללמוד מהם לקח נשגב, איך להילחם כנגד שני הנסיונות הקשים, יוסף הצדיק כנגד ניסיון העושר כאשר נתעלה מעבדות למלכות, ויהודה כנגד ניסיון העוני

כמו שעשה אדם הראשון, כמבואר בגמרא שהזכרנו לעיל: "במוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור". ובירושלמי: "באותו שעה זימן הקב"ה שני רעפין, והקישן זה לזה ויצא מהן האור, הדא הוא דכתיב ולילה אור בעדני, ובירך עליה בורא מאורי האש. שמואל אמר, לפיכך מברכין על האש במוצאי שבתות שהיא תחילת ברייתה".

כי כאשר נתבונן ונעריך את מצבו של אדם הראשון אחרי שחטא בעץ הדעת מול מצבו שלפני החטא, נשכיל להבין שהיה לו ניסיון קשה של "ניסיון העוני" שאין כדוגמתו,

שהרי לפני החטא ישב בגן עדן ומלאכים צולים לו בשר, כמבואר בגמרא (סנהדרין נט:): "אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר", והיה שם ברום המעלות בבחינת מלך העולם.

אולם אחרי החטא נפל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, כי הקב"ה גירשו מגן עדן וגזר עליו מיתה ועניות (בראשית ג ט): "**בזעת אפיך תאכל לחם**". והנה בכל זאת לא נפל בתהום היאוש, אלא התחזק לשוב בתשובה שלימה על חטאו, כמבואר בגמרא (עירובין יח:): "היה רבי מאיר אומר, אדם הראשון חסיד גדול היה, כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו, ישב בתענית מאה ושלשים שנה".

והנה כפי שלמדנו בירושלמי הנ"ל: "**שלשים ושש שעות שימשה אותה האורה שנבראת ביום הראשון, שתיים עשרה בערב שבת ושתיים עשרה בליל שבת ושתיים עשרה בשבת, והיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם ועד סופו...** כיון שיצאת שבת התחיל משמש החושך ובא, ונתיירא אדם ואמר אלו הוא שכתב בו, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב, שמא בא לנשכני".

הביאור בזה כי כאשר הגיע החשכות של מוצאי שבת, ונסתלקו ממנו כל האורות של שבת קודש שהיה אז ברום המעלות, הרגיש בנפשו את הירידה הגדולה שחלה אצלו מאור גדול לחושך ואפילה, ומחמת כן נפל עליו פחד גדול מהנחש הקדמוני שהוא היצר הרע, שמא יבוא וינשכנו ויפיל אותו ברשתו, על ידי שלא יוכל לעמוד בניסיון הקשה של הירידה והעוני, על כך שנינו בגמרא: "**במוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור**".

כלומר שחננו הקב"ה בדעת של מעלה שישכיל ויבין, שהקב"ה בוחן ומנסה את האדם בשני ניסיונות בניסיון העושר ובניסיון העוני, ולכן כמו בשעה שישב בגן עדן ברום המעלות, היה צריך לעבוד את ה' ולעמוד איתן מול הנחש הקדמוני בניסיון העושר, שלא להתפתות בעצתו הרעה שהכניס באדם קליפת הגאווה, כאמרו (בראשית ג ה): "כי יודע אלקים כי ביום אכלכם ממנו ונפחקו עיניכם

והייתם כאלקים יודעי טוב ורע", כן צריך לעבוד את ה' בניסיון העוני והירידה.

והנה ידוע כי היצר הרע נמשל לאבן כמבואר בגמרא (קידושין ל:): "אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח". ולפי המבואר הרי יש שני סוגי יצר הרע, היצר הרע של ניסיון העושר והיצר הרע של ניסיון העוני, נמצא כי הם שתי אבנים הרוצים לשחוק את איש ישראל להסירו מדרך התורה, אם על ידי ניסיון העוני אם על ידי ניסיון העושר. אולם איש ישראל צריך להאמין באמונה שלימה, כי כאשר נעמוד כולנו כסלע איתן מול שני יצרי הללו, יתבטל החושך שהם מנסים להחשיך את עינינו, ועל ידי זה יתגלה האור הגדול של התורה והמצוות.

אדם הראשון טחן שתי אבנים ניסיון העוני וניסיון העושר

וזהו שאמרו חכמינו ז"ל בגמרא: "במוצאי שבת נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, והביא שני אבנים וטחנן זו בזו ויצא מהן אור". כלומר כי כדי להתחזק מהירידה הגדולה מאור השבת לחשכות של ימות החול, נתן הקב"ה דיעה באדם הראשון מעין דוגמא של מעלה, שישכיל ויבין כי תכלית הבריאה שברא הקב"ה את העולם, היא כדי שיעמוד בשני הניסיונות של שני היצרים.

לכן נתחכם אדם הראשון להביא "שני אבנים", שהם רמזו על שני סוגי היצר הרע של ניסיון העוני וניסיון העושר, "וטחנן זו בזו", שנתגבר וביטל את שני היצרים הללו, "ויצא מהן אור", כי כאשר זוכה אדם לטחון את שתי האבנים זו בזו, לעמוד איתן מול שני ניסיונות הללו, הרי הוא זוכה לאור גדול שיוצא מביטולם.

וזהו ביאור הירושלמי: "**באותו שעה זימן הקב"ה שני רעפין, והקישן זה לזה ויצא מהן האור, הדא הוא דכתיב ולילה אור בעדני, ובירך עליה בורא מאורי האש. שמואל אמר, לפיכך מברכין על האש במוצאי שבתות שהיא תחילת ברייתה**". כלומר שגם אנחנו מברכים מטעם זה במוצאי שבת על האש: "**בורא מאורי האש**".

כי בשבת קודש שאסור בעשיית מלאכה, נמצא אדם ברום המעלות קרוב אל ה', אולם במוצאי שבת כאשר קדושת השבת מסתלקת ונכנסת החשכות של ימות החול, הרי עלול האדם ליפול בתהום היאוש מחמת הירידה הגדולה, מאיגרא רמא של השבת לבירא עמיקתא של ימות החול.

לכן אנו מדליקין את האש במוצאי שבת ומברכין עליה: "**בורא מאורי האש**", כדי להזכיר המעשה הנשגב של אדם הראשון שחננו הקב"ה דעה: "**מעין דוגמא של מעלה**", וטחן שתי אבנים זו בזו ויצא מהם האור, ללמדנו שתכלית הבריאה היא שנעמוד כסלע איתן מול שני ניסיונות של שתי האבנים, ולכן גם בימות החול בימי הירידה צריך לעבוד את ה'.

הנה כי כן יאיר עינינו וישמח לבנו להבין דברי חכמים וחדותם במדרש: "ואת יהודה שלח לפניו, ילמדנו רבינו אימתי מברכין על הנר במוצאי שבת, כך שנו רבותינו אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו". כי כשם ששלח יעקב את יהודה אל יוסף, לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה לכל ישראל, ללמדם לעמוד בניסיון העוני והעושר, כן מטעם זה ממש מברכים על האור במוצאי שבת, כדי להתחזק בזכרינו את המעשה הנשגב של אדם הראשון שטחן את שתי האבנים זו בזו ויצא מהן האור, ועל ידי זה נזכה: "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר כן תהיה לנו".